

MILAN POTOČAR

JURIDISCHE VERTALING
TUSSEN KLEINERE TALEN EVALUEREN:
KWALITEITSCRITEIA VOOR JURIDISCHE VERTALING
ONDERDEEL VAN HET ONDERZOEKSPROJECT *TRANSIUS*

Abstract. De bijdrage presenteert het onderzoek binnen het project *Translus — From conventions to norms in the legal discourse*, een samenwerking tussen Matej Bel University in Banská Bystrica en Comenius University in Bratislava. Het onderzoek beoogt een permanente verbetering van de kwaliteit van vertalingen van juridische teksten, gecombineerd met een eliminatie van terminologische onenigheid in de juridische taal. Vooral in combinatie met kleinere talen (in het kader van dit project Nederlands en Slowaaks) worden tolken geconfronteerd met onduidelijke situaties, veroorzaakt door culturele verschillen, een klein aantal sprekers en afwijkingen tussen beide rechtsstelsels. De terminologische onderzoeksmogelijkheden zijn in deze situatie zeer beperkt. Zo heeft het *Translus*-project ook een interdisciplinair karakter, samenwerking met deskundigen. Advocaten zijn een van de belangrijkste pijlers van het projectteamwerk. Het artikel legt de hoofdkenmerken en specificaties van de juridische vertaling tussen deze talen uiteen. Het maakt een keuze uit bestaande evaluatiemodellen van verschillende auteurs als het meest toepasbaar voor de onderzochte situatie van juridische vertaling tussen talen van minder diffusie. Dit model wordt aangetoond door middel van een voorbeeld waarin een problematische vertaling van regerings-terminologie en mogelijke problemen voor verder onderzoek worden beschreven.

Trefwoorden: juridische vertaling; criteria van juridische vertaling; evaluatiemodellen; juridische terminologie; vertaling van minder gesproken talen.

1. INLEIDING

In Slowakije hebben de burgers net zoals in elke EU-lidstaat het recht om de rechtelijke handelingen in hun eigen taal en op een adequaat niveau te

Mgr. MILAN POTOČAR is assistent-in-opleiding bij de vakgroep Nederlands van de Comenius-Universiteit in Bratislava; correspondentie-adres: Katedra germanistiky, nederlandistiky a skandinavistiky FiF, Univerzita Komenského, Gondova 2, 818 08 Bratislava, Slowakije; e-mail: potocarmilan@gmail.com

volgen. Bij kleinere talen, waaronder het Nederlands en het Slowaaks is dit desondanks alleen met moeite te bereiken, wat vooral veroorzaakt wordt door ontbrekende vaste regels en principes in de juridische vertaling en in het opleidingsproces. Deze tekortkoming was de motivatie voor de samenwerking tussen de Matej Bel Universiteit van Banská Bystrica en de Comenius Universiteit in Bratislava teneinde een coherente theorie voor juridische vertaling te ontwikkelen. In het kader van het project *Translus* worden door projectverantwoordelijke werkgroepen theoretische uitgangspunten met de bijhorende bibliografie geformuleerd, als ook vertaalcorpora en praktijkgerichte onderzoekstrajecten samengesteld. (Štefková 2013a) Een onderdeel van dit project vormt het hier gepresenteerde onderzoek, dat op de evaluatiecriteria van juridische teksten in de talencombinatie Nederlands-Slowaaks inzoomt.

2. ORIËNTATIE VAN HET ONDERZOEK

Ondanks de hoge eisen die aan communicatie in het juridische discours worden gesteld, zijn de terminologische en technische mogelijkheden van de vertaler bij minder frequente talen redelijk beperkt. Het is nog moeilijker om prestaties objectief te evalueren, zodat ze door een onpartijdige observator niet betwist kunnen worden. De motivatie voor de formulering van de criteria wordt telkens bepaald door de situatie van de evaluatie (bijvoorbeeld bij testen of bij revisie van bestaande teksten), die ook de keuze van het meest geschikte beoordelingsmodel beïnvloedt:

Normatieve criteria – De kandidaten voor de inschrijving op de lijst van beëdigde vertalers en tolken moeten voor testen slagen. Volgens de norm PN-EN 15038 testen deze taalkundige, culturele en theoretische vaardigheden, basiskennis van de wet en de ethische code. Een effectief evaluatiesysteem zorgt voor objectiviteit en transparantie ook bij de beoordeling van de redelijk „onbekende“ talen (Eyckmans 2009).

Reflecterende criteria – De beoordeling is ook zeer zinvol voor de reeds actieve vertalers. Deze criteria maken het mogelijk om een goede vertaler van een slechte te onderscheiden, wat van belang is voor de opdrachtgever. Ten tweede opent elke kritiek ruimte voor discussie in concrete probleemsituaties, en de resultaten van de discussie kunnen later als een handleiding in het vertaalproces worden gebruikt.

Didactiek – De kritiek kan ook als een didactisch moment worden gezien, waarbij de docent samen met de student in het evaluatieproces op zoek gaat

naar vertaalfouten, en deze probeert op te lossen. Duidelijk gedefinieerde criteria en geschikte beoordelingsmiddelen verschaffen de docenten informatie over welke tekstaspecten cruciaal zijn voor de beoordeling van de vertaling; tegelijkertijd dragen ze bij aan een snellere en efficiëntere evaluatie (Nord 2006).

Voordat er een algemeen evaluatiemodel wordt gekozen, speelt in samenhang met de hierboven genoemde beoordelingssituaties ook het effectiviteitsaspect een rol, dat afhankelijk is van de hoeveelheid en herhaalbaarheid van de beoordeling.

3. KAN HET NIET-MEETBARE OBJECTIEF GEËVALUEERD WORDEN?

3.1 *Problemen van vertalingen van weinig verspreide talen*

Ondanks de steeds sterkere positie van het Nederlands op de Slowaakse en Tsjechische vertaalmarkt komen ook ervaren vertalers veel problemen tegen die voortvloeien uit de ambigue positie van kleinere talen (Matejková 2013; Štefkova 2015). Deze factor determineert ook de beginselen voor de tekstbeoordeling. Hoewel we ervan uit kunnen gaan dat juridische vertalers een hoog gekwalificeerde groep vormen, is het bij weinig verspreide talen bijna onmogelijk om voor iemand die de brontekst niet begrijpt tastbare de kwaliteit van de vertaling overtuigend aan te tonen. Het grootste probleem is daarbij een gebrek aan vaste vertaaloplossingen, terminologische duidelijkheid en soms zelfs gedeeltelijke equivalentie. Vanuit het perspectief van de beoordeling is het slechts mogelijk om te evalueren of de vertaling de best mogelijke is, ook al is deze door de beperkte middelen relatief onvolkomen (Štefková 2013b). Een effectief algemeen geldend model vormt in deze context een grote uitdaging; ook omgekeerd fungeren weinig verspreide taalcombinaties als een lakmoesproef voor een goed evaluatiemodel.

3.2 *Specifieke kenmerken van onderzochte vertalingen*

Een basiskenmerk van juridische vertalingen is dat de terminologische precisie centraal staat. In tegenstelling tot andere vakteksten is deze veel bepalender en de andere tekstelementen worden als minder belangrijk beschouwd. Een andere valstrik voor de juridische vertaler is incorrect gebruik

van heterogene tekstelementen in de doeltekst, respectievelijk juridische termen uit de broncultuur in het rechtssysteem van de doeltaal. Problemen ontstaan vooral vanwege talrijke faux amis of door een niet-adequate toepassing van de skopos-theorie (Nord 2006). Bij de talencombinatie Nederlands en Slowaaks komen er bij de vertalingen behalve vermelde taalproblemen ook andere interferentiefouten voor die het gevolg zijn van culturele afstand of die ontstaan door de pluricentrische positie van het Nederlands, dat als bestuurstaal niet alleen in Nederland maar ook in België wordt gebruikt (Rakšányiová 2005). Aangezien de vertaler soms gedwongen is exotische taaleenheden in het rechtssysteem van de doelcultuur in te brengen, dient de beoordelingscommissie te bepalen welke woordenschat acceptabel is (Potočar, 2015). Voorbeelden van zulke interferenties zijn te vinden op het gebied van de Belgische politiek. Voor dit specifieke terrein is de juiste terminologie voor verschillende vreemde talen vastgelegd en kan deze objectief worden beoordeeld. Zo kennen we bij de vertaling van termen zoals federale overheid, gewesten, gemeenschappen, provincies, arrondissementen en gemeenten meerdere juiste, maar ook vaak misleidende alternatieven, wat veroorzaakt kan worden door:

- ♦ **een verschillende betekenis in de Slowaakse terminologie**, bijvoorbeeld vertalingen van de Belgische term *gemeenschappen* in het Slowaaks als *menšiny*, *spoločnosti* of *etnické skupiny*. Deze termen worden in Slowakije voor minderheden of in een andere context gebruikt, terwijl in België deze benamingen voor een socioculturele of taalkundige meerderheid van de bevolking bestemd zijn. Correcte vertalingen zijn dan *spoločenstvá*, *komunity* of *kultúrne spoločenstvá*.
- ♦ **een vertaling met behulp van andere talen en culturen**. Bijvoorbeeld alternatieven voor het begrip *provincies* in andere landen zoals Duitsland, Oostenrijk, Engeland, zijn in het Slowaaks *spolkové krajiny*, *samosprávne kraje* wat niet met de Belgische terminologie overeenkomt. De juiste vertaling is in dit geval *provincie*.
- ♦ **niet bestaande elementen en culturele afstand en letterlijke vertalingen**. Bijvoorbeeld vertaling van het begrip *gewesten* als *oblasti* refereert niet aan Belgische regionale instellingen, dit begrip kan als *regióny* vertaald worden.

4. ALTERNATIEVEN VAN BEOORDELINGSMODELLEN

Zoals vermeld kunnen er bij het opstellen van een geschikt evaluatiemodel verschillende motivaties in het geding zijn. In ieder geval moeten de criteria op meerdere teksten toepasbaar zijn en moet het gaan om teksten die de elementen bevatten die voor vertalers misleidend of problematisch zijn (Van Deemter 2014). Als het in zulke teksten gaat om een slechts éénmalig voorkomend begrip, moet de evaluator afwegen of een *ad hoc beoordeling* niet de handigste optie is. Het evaluatiemodel is voor de evaluator alleen een zekere objectiviteitsmeter ter vergelijking. Hieronder worden mogelijkheden die door al bestaande beoordelingsmodellen worden aangereikt en die voldoen aan onze voorwaarden, nader besproken. We geven telkens enkele voorbeelden.

4.1 *Woordelijk-analytische beoordeling*

Een beoordeling die de vertaling op de verschillende niveaus van de tekst aftast, is vooral van toepassing in de toegepaste taalkunde en bij literaire vertalingen. Hoewel een woordelijke beoordeling geen algemeen geldende score oplevert, wordt hier op het vertaalproces en het denkproces van de vertaler gefocust. Bij de rechtsteksten is zo'n evaluatie bruikbaar indien verwacht wordt dat er geen grote aantallen teksten gecontroleerd moeten worden, maar de correcte werkwijze belangrijk is. We kunnen voorbeelden van zulke modellen bij meerdere auteurs vinden (vgl. House 1997; Rakšányiová 2010; Nord 1995). In deze modellen wordt bij de geëvalueerde tekst een 'diagnose' gesteld of de vertaler aan de vertaalopdracht heeft voldaan en welke gebreken in de vertaling zijn op meerdere taalniveaus, zoals terminologie, stilistiek, grammatica, enz.

4.2 *Puntenbeoordeling*

Volgens Schmitt (1997) moet een beoordelingsmodel vooral aan de voorwaarde voldoen dat het evaluatieproces voor de evaluator wordt vereenvoudigd. In zijn eigen methode wordt daarom als output een beoordelingsmatrix gekozen, die de puntverdeling vereenvoudigt en voor een overzichtelijke en begrijpelijke reflectie zorgt. Een groot voordeel van een dergelijke vorm is dat het resultaat op meerdere teksten herhaald kan worden. Daardoor kunnen de teksten beter met elkaar vergeleken worden en als vol-

doende of onvoldoende aangemerkt worden (Schmitt 1997). Ook bij andere auteurs en normen, die de beoordelingsmatrix gebruiken (Melby 2016; Norm SAE J2450, *www2*; QA Distiller, *www3*), is de doelgerichtheid karakteristiek. In alle modellen worden verschillende soorten fouten verdeeld in een aantal categorieën, die telkens een andere gewichtsfactor hebben. Elke fout wordt dan met deze gewichtsfactor vermenigvuldigd, waardoor wordt verzekerd dat de belangrijkste tekstelementen ook grotere invloed op de eindscore hebben. De instelling van de gewichtsfactoren is in handen van de evaluator of de commissie die de beoordelingscriteria bepaalt.

4.3 *Acceptabel of niet-acceptabel*

Een belangrijk perspectief op de tekstbeoordeling wordt verkregen vanuit de optiek van de aanvaardbaarheid. Bij de beoordeling wordt vooral de juiste terminologie gecontroleerd, wat bij de juridische vertaling een efficiënte aanpak is. De juridische termen kunnen alleen acceptabel of onacceptabel zijn, wat in de praktijk betekent dat bij de selecteerde termen een lijstje van aanvaardbare vertalingen maar ook van potentiële fouten gedefinieerd moet worden (Van Deemter 2014). Zo kan bijvoorbeeld bij het woord **arrondissement** vermeld staan dat het als *okres* of *obvod* vertaald kan worden, maar er zou ook moeten worden vermeld dat de vertaling *dištrikt* of *okrsok* in deze context een misleidende term is (*www1*).

4.4 *Ijkpuntmethode en PIE-methode*

De dichotomische verdeling van vertaalde termen in acceptabele en niet-acceptabele is ook het basisprincipe voor twee modellen die ontwikkeld werden door de Vlaamse auteur Segers en zijn team, die als output voor de beoordeling een puntenmatrix gebruikt. Bij zijn zogenaamde *ijkpuntmethode* worden door de evaluator in de tekst slechts enkele eenheden geselecteerd die gecontroleerd zullen worden. Bij zulke geobserveerde *ijkpunten* worden telkens correcte vertalingen bepaald die in het eindcijfer gereflecteerd worden volgens de beoordelingsmatrix. Daardoor kan bijvoorbeeld een zware terminologische fout bij een *ijkpunt* groter gewicht hebben dan een lichte orthografische fout (Segers 2007).

Een recente uitbreiding van de *ijkpuntmethode* vormt de *TranslationQ*, die de subjectieve selectie van *ijkpunten* door de evaluator probeert te elimineren. *TranslationQ* bestaat uit twee onderdelen, de *EvaluationQ* en de *Revi-*

sionQ. *EvaluationQ* beoordeelt de kandidaten met hulp van de PIE-methode (Preselected Items Evaluation), die de onderzochte sleutelementen van de brontekst automatisch selecteert. Zo worden er slechts enkele door de computer gekozen termen of zinsdelen gecontroleerd, waarbij het gewicht van deze elementen bepaald wordt door de vergelijking van alle kandidaten. Als het geselecteerde tekstelement te gemakkelijk is¹ of te moeilijk,² wordt het resultaat bij dit element weggeschrapd. Bij de berekening van de eindscore leveren dan die elementen de grootste waarde op die wel juist vertaald zijn door de succesvolste kandidaten (de *top-group* in totaal aantal juiste vertalingen), maar waarbij zich de slechtste groep kandidaten (de *bottom-group* in totaal aantal juiste vertalingen) vergist. Hierbij wordt verondersteld dat deze termen het verschil tussen een goede en slechte vertaler bepalen.

Op basis van een gelijksoortig principe geeft de *RevisionQ* feedback aan de vertalers over de reeds bestaande teksten. *RevisionQ* werkt met een database teksten die bij elke controle rijker wordt. Hierbij wordt tegelijkertijd het terminologische geheugen gevormd, die de vertalers in de toekomst kan helpen. De *TranslationQ* komt na de goedkeuring en testen als stand-alone-tool binnenkort op de markt (Segers 2016).

5. DISCUSSIE EN CONCLUSIE

Op grond van het vermelde problematische gebruik van termen in een ander rechtssysteem, is het voor een effectief evaluatiemodel cruciaal dat er zowel een aantal frequent juiste als verkeerde uitdrukkingen wordt beoordeeld. Om relevante resultaten te krijgen moet daarom een database van beoordeelde bronteksten gevormd worden. Ook al voldoen het ijkpuntmodel en de uitbreiding met *TranslationQ* wel aan de eisen van objectieve en overzichtelijke beoordeling van de kwaliteit van de vertaling, toch zijn deze modellen opgesteld voor beoordeling van vertalingen tussen grotere talen. Het onderzoek zal daarom in zijn verdere oriëntatie de toepassing van het model op kleine talen kunnen confronteren met de klassieke beoordeling, die tot nu toe door de commissie werd gedaan. Een andere taak van het beoordelingsmodel is de geobserveerde teksteenheden uitgebalanceerd te kiezen, zodat

¹ Volgens de *PIE-methode* is dit een element dat door meer dan 90% van de kandidaten juist is vertaald.

² In het model is dit een element dat door minder dan 29% van de kandidaten correct is vertaald.

alle tekstonderdelen maar vooral ook de belangrijkste terminologische elementen worden gecontroleerd.

Bovendien blijven er naast de centrale vraag van de keuze van het beoordelingsmodel meerdere discussiepunten openstaan, waar in het dissertatieonderzoek dieper op wordt ingegaan. De grootste problemen betreffen de bepaling van de elementen die cruciaal zijn voor de juridische tekst, de selectie van een overzichtelijke output van de beoordeling en het beoordelen van zich herhalende fouten, die voor de juridische tekst destructief kunnen zijn. Een apart vraagstuk is ook de retrospectieve beoordeling van machinevertaling, wat een ander soort potentiële fouten oplevert.

Op basis van de aan het begin vermelde uitgangspunten en de opties bij de voorgestelde evaluatiemodellen houdt het proefschrift zich bezig met de formulering van algemener geldende meetbare elementen in de rechtsteksten, zowel wat correcte als ook foute vertalingen betreft.

REFERENTIES

- Eyckmans, Johan, Philippe Anckaert, & Winibert Segers. 2009. 'The Perks of norm-referenced translation evaluation'. In Claudia V. Angelelli & H.E. Jacobson (ed.). *Testing and assessment in Translation and Interpreting Studies*. 73-94. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins.
- Hansen, Gyde. 2006. *Erfolgreich Übersetzen. Entdecken und Beheben von Störquellen*. Tübingen: Narr.
- Hönig, Hans G. 1987. 'Wer macht die Fehler?'. In Albrecht Jörn (ed.). *Translation und interkulturelle Kommunikation*, 37-46. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- House, Juliane. 1981. *A Model for Translation Quality Assessment*. Tübingen: Narr.
- House, Juliane. 1997. *Translation Quality Assessment. A Model Revisited*. Tübingen: Narr.
- Matejková, Lucia. 2013. 'Kvantitatívna analýza slovenského trhu s prekladmi a tlmočením vykonanými prekladateľmi a tlmočníkmi zapísanými v zozname Ministerstva spravodlivosti SR'. In Zuzana Guldanová (ed.). *Kontexty súdneho tlmočenia a preklad* 3, 68-77. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Mariana, Valerie, Troy Cox & Alan Melby. 2015. 'The Multidimensional Quality Metrics (MQM) Framework: a new framework for translation quality assessment.' *Jostrans — The Journal of Specialised Translation*. 23: 137-161. Toegankelijk op: /www.jostrans.org/, 7.4.2016.
- Nord, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen*. Heidelberg: Julius Gross.
- Nord, Christiane. 2006. 'Translationsqualität aus funktionaler Sicht'. In Larisa Schippel (ed.), *Übersetzungsqualität: Kritik – Kriterien – Bewertungshandeln*. 11-32. Berlin: Frank & Timme.
- Potočár, Milan. 2015. 'Kritéria kvality prekladu – prezentácia výskumného projektu dizertačnej práce'. In Alena Ďuricová (ed.), *Od textu k prekladu X*. 127-140. Praha: Jednota tlumočníků a překladatelů.

- Rakšányiová, Jana. 2005. 'Preklad ako interkultúrna komunikácia'. In *Preklad ako interkultúrna komunikácia*, 9–75. Bratislava: AnaPress.
- Rakšányiová, Jana. 2010. 'Ako objektívne evaluovať preklad alebo hľadanie kritérií hodnotenia prekladu'. In Jaroslav Stahl (ed.), *Translatologické reflexie*, 23–32. Bratislava: Iris.
- Rakšányiová, Jana. 2009. *Rozvoj prekladateľskej kompetencie v oblasti odborných textov*. Bratislava: Nakladateľstvo STU v Bratislave.
- Reiss, Katharina. 1971. *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik*. München: Hueber.
- Reiss, Katharina & Hans Vermeer. 1984. *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen: Niemeyer.
- Segers, Winibert & Chris Van den Poel. 2007. *Vertalingen objectief evalueren. Matrices en ijkpunten*. Leuven & Voorburg: Acco.
- Segers, Winibert. 2016. Hendrik Kockaert en Winibert Segers bedenken vertaalevaluatietool TranslationQ. In [Redactioneel], *Nieuwsbrief februari 2016*. Toegankelijk op: /www.arts.kuleuven.be/, 7.4.2016.
- Segers, Winibert & Hendrik Kockaert. 2012. 'L'assurance qualité des traductions: items sélectionnés et évaluation assistée par ordinateur'. *Translators' Journal*, 57, 1: 159–176.
- Schmitt, Peter Axel. 1997. 'Evaluierung von Fachübersetzungen'. In Gert Wotjak & Heide Schmidt (eds.), *Modelle der Translation – Models of Translation*, 301–332. Frankfurt am Main: Vervuert.
- Štefková, Markéta. 2013a. 'Aktuálne výzvy výskumu súdneho prekladu v slovenskom kontexte. Prezentácia projektu TRANSIUS – Od konvencií k normám prekladu v právnom diskurze'. In Zuzana Guldanová (ed.), *Kontexty súdneho tlmočenia a preklad 2*, 124–134. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Štefková, Markéta. 2013b. *Právny text v preklade. Translatologické aspekty právnej komunikácie v málo rozšírených jazykoch*. Bratislava: Iura Edition.
- Štefková, Markéta & Lucia Matejková. 2015. 'Štatistický výskum postavenia málo rozšírených jazykov v oblasti právneho prekladu na Slovensku a v Česku'. In Jana Rakšányiová (ed.), *Úradný prekladateľ v slovenskom a európskom sociálnom priestore*, 80–116. Bratislava: Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave.
- Stolze, Rade Gundis. 1999. *Die Fachübersetzungen. Eine Einführung*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Van Deemter, Roelof & Hilary Mawell-Hyslop & Brooke Townsley B. 2014. 'Principles of testing'. In Cynthia Giambruno (ed.), *Assessing legal interpreter quality through testing and certification the qualitas project*. Alicante: Imprenta Kadmos.
- www1: <https://www.rijksoverheid.nl/regering/vraag-en-antwoord/hoe-vertaal-ik-de-namen-van-de-ministeries>: [Toegang op: 08-06-2016].
- www2: <http://www.atesman.info/files/SAE-Qualit%C3%A4tmetrik.pdf>: [Toegang op 18-05-2016].
- www3: <http://www.qa-distiller.com/en/>: [Toegang op 18-05-2016].
- www4: https://www.atanet.org/certification/aboutexams_error.php: [Toegang op 18-05-2016].
- www5: <http://www.itr.co.uk/bulletins/itr-announces-breakthrough-translation-evaluation-technology>: [Toegang op 08-06-2016].
- www6: <http://www.nbn.be/nl/catalogue/standard/nbn-en-15058>: [Toegang op 08-06-2016].

OCENA TŁUMACZENIA PRAWNEGO
MIĘDZY DWOMA RZADKO UŻYWANYMI JĘZYKAMI.
KRYTERIA JAKOŚCI PRZEKŁADU W DYSKUSJI PRAWNEJ
W RAMACH PROJEKTU BADAWCZEGO *TRANSIUS*

Streszczenie

Niniejszy artykuł prezentuje badania w ramach projektu *Translus* — *From conventions to norms in the legal discourse*, prowadzonego we współpracy przez Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy i Uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie. Celem badań jest stała poprawa jakości tłumaczeń tekstów prawnych w połączeniu z eliminacją terminologicznej rozbieżności w języku prawnym. Zwłaszcza w odniesieniu do kombinacji językowych angażujących języki rzadziej używane (w przypadku niniejszego projektu to niderlandzki i słowacki) tłumacze stają w obliczu niejasnych sytuacji spowodowanych różnicami kulturowymi, małą liczbą użytkowników danego języka oraz rozbieżnościami w systemach prawnych. W takiej sytuacji możliwości badawcze w zakresie terminologii są bardzo ograniczone. Projekt *Translus* ma zatem charakter interdyscyplinarny. Współpraca z ekspertami-prawnikami stanowi jeden z podstawowych filarów pracy zespołu badawczego. Artykuł opisuje główne cechy i specyfikę przekładu prawnego z jednego badanego języka na drugi. Z dotychczas istniejących modeli ewaluacji różnych autorów wybiera te najbardziej odpowiednie w badanej sytuacji tłumaczenia prawnego z języka rzadziej używanego na rzadziej używany. Model ten zaprezentowany jest za pomocą tłumaczenia terminologii oficjalnej, niepozabawionego problemów; opisane są także możliwe problemy związane z dalszym badaniem.

Przełożyły mgr Kamila Tomaka i mgr Agnieszka Flor-Górecka

Słowa kluczowe: tłumaczenie prawne; kryteria tłumaczenia prawnego; model ewaluacji; terminologia prawna; tłumaczenie języków rzadko używanych.

EVALUATION OF LEGAL TRANSLATION
BETWEEN LESS SPOKEN LANGUAGES: QUALITY CRITERIA FOR LEGAL
TRANSLATION — PART OF THE RESEARCH PROJECT *TRANSIUS*

Summary

The paper presents the research within the project *Translus* — *From conventions to norms in the legal discourse*, a cooperation between Matej Bel University in Banská Bystrica and Comenius University in Bratislava. The research aims a permanent improving of quality of legal text translations, combined with elimination of terminological disunity of legal language. Especially in combinations with smaller languages (in the case of this project Dutch & Slovak), the interpreters face unclear situations, caused by cultural differences, a low amount of speakers and discrepancies between both legal systems. Terminological research possibilities in such situation are very restricted. Thus, the *Translus* project has also an interdisciplinary character, co-operation with experts-lawyers is one of the elementary pillars of the project team work. The article explains the main features and specifics of legal translation between these languages. It makes a choice from existing evaluation models of various authors as the most applicable for the researched situation of legal translation between languages of lesser diffusion. This model is demonstrated by means of an example of problematic translation of governmental terminology and possible problems of the further research are described.

Key words: legal translation; criteria of legal translation; evaluation models; legal terminology; translation of languages of lesser diffusion.